

Змістовий модуль 1. Основні поняття ймовірності та статистики подій

Лекція 1.1. Основні поняття ймовірності.

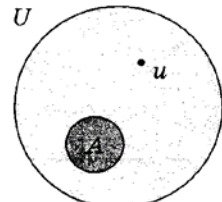
План:

1. Означення ймовірностей подій.
2. Типи елементарних подій.
3. Алгебра випадкових подій.
4. Теорія ймовірності

ПОНЯТТЯ ЙМОВІРНОСТІ ВИПАДКОВОЇ ПОДІЇ				
ВИПАДКОВІ ЕКСПЕРИМЕНТИ ТА ВИПАДКОВІ ПОДІЇ				
Подію, яка може відбутися, а може і не відбутися в процесі спостереження або експерименту в одних і тих самих умовах, називають <i>випадковою подією</i> (а сам експеримент — <i>випадковим експериментом</i>).				
ПРИКЛАД 1				
Випадання «герба», випадання «числа» при підкиданні монети, виграш у лотерею, випадання певної кількості очок при підкиданні грального кубика тощо.				
ЧАСТОТА ТА ВІДНОСНА ЧАСТОТА ВИПАДКОВОЇ ПОДІЇ				
<p>Якщо при незмінних умовах проведено n випадкових експериментів і в $n(A)$ випадків відбулася подія A, то число $n(A)$ називають <i>частотою події A</i></p> <p><i>Відносною частотою випадкової події</i> називають відношення числа появ цієї події до загального числа проведених експериментів, тобто відношення $\frac{n(A)}{n}$.</p>	ПРИКЛАД 2			
	Подія A — випадання «герба» при підкиданні монети.			
	Експериментатор	Бюффон	Пірсон	Феллер
	Кількість n експериментів	4040	24 000	10 000
	Частота $n(A)$	2048	12 012	4979
Відносна частота	0,5069	0,5005	0,4979	
СТАТИСТИЧНЕ ПОНЯТТЯ ЙМОВІРНОСТІ				
Якщо при проведенні великої кількості випадкових експериментів, у кожному з яких може відбутися або не відбутися подія A , значення відносної частоти близькі до деякого певного числа, то це число називають <i>ймовірністю випадкової події A</i> . Позначають $P(A)$ так: $0 \leq P(A) \leq 1$:				
ПРИКЛАД 3				
Подія A — випадання «герба» при підкиданні монети: $P(A) = 0,5$.				

Приклад народження хлопчика і дівчинки.

Подія A – народження дівчинки

<p>Вірогідна подія — це подія U, яка обов'язково відбувається при кожному повторенні експерименту:</p> $P(U) = 1$	<p style="text-align: center;">ПРИКЛАД 4</p> <p>Випадання менше 7 очок при підкиданні звичайного грального кубика (на гранях якого позначено від 1 до 6 очок)</p>
<p>Неможлива подія (її часто позначають $\emptyset$) не відбувається ні при якому повторенні експерименту:</p> $P(\emptyset) = 0$	<p style="text-align: center;">ПРИКЛАД 5</p> <p>Випадання 7 очок при підкиданні звичайного грального кубика</p>
<p>КЛАСИЧНЕ ОЗНАЧЕННЯ ЙМОВІРНОСТІ</p>	
<p>Для рівноможливих елементарних подій (тобто подій, імовірність яких однакова) імовірність події A — це відношення числа сприятливих для неї подій (m) до числа всіх рівноможливих подій (n) у даному експерименті:</p> $P(A) = \frac{m}{n}$	
<p>ПРИКЛАД 6</p>	
<p>Знайдіть імовірність випадання числа очок, кратного трьом, при підкиданні грального кубика. <i>Розв'язання.</i> Розглянемо як елементарні події шість рівноможливих результатів підкидання кубика — випадання 1, 2, 3, 4, 5 або 6 очок (події попарно несумісні, і в результаті експерименту обов'язково відбудеться одна із цих подій, отже, у цій задачі $n = 6$). Подія A — випадання числа очок, кратного трьом. Сприятливими для події A є тільки дві елементарні події — випадання 3 або 6 очок (тобто $m = 2$). Тоді:</p> $P(A) = \frac{m}{n} = \frac{2}{6} = \frac{1}{3}$	
<p>НЕЗАЛЕЖНІ ВИПРОБУВАННЯ. СХЕМА БЕРНУЛЛІ</p>	
<p>Взаємно незалежними називають випробування, у яких імовірність результату кожного з них не залежить від того, які результати має чи матиме решта випробувань. Якщо імовірність здійснення події A в кожному випробуванні однакова і дорівнює p, а імовірність нездійснення події A — $q = 1 - p$, то імовірність $P_{m,n}$ того, що подія A відбудеться m разів у цих n випробуваннях, може бути обчислена за формулою:</p> $P_{m,n} = C_n^m p^m q^{n-m} = \frac{n!}{m!(n-m)!} p^m q^{n-m}$	
<p>ГЕОМЕТРИЧНЕ ОЗНАЧЕННЯ ЙМОВІРНОСТІ</p>	
<p>ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ</p>	
	<p>U — деяка фігура на площині; $S(U)$ — площа фігури U Експеримент — це випадковий вибір якоїсь точки u з фігури U (можна також вважати, що точку u випадково кинули на фігуру U). Елементарні події u — це точки фігури U. A — частина фігури U ($A \subseteq U$); $S(A)$ — площа фігури A.</p>
<p>Подія A — попадання точок u у фігуру A. Тоді <i>сприятливими елементарними подіями для події A будуть усі точки фігури A</i>. (Припускаємо, що імовірність попадання точки в частину фігури U пропорційна площі цієї частини і не залежить від її конфігурації та розміщення відносно фігури U.)</p>	
<p>ОЗНАЧЕННЯ ГЕОМЕТРИЧНОЇ ЙМОВІРНОСТІ</p>	
$P(A) = \frac{S(A)}{S(U)}$	<p><i>Геометричною імовірністю події A</i> називають відношення площі фігури, сприятливої для події A, до площі всієї заданої фігури.</p>

I. ЗАВДАННЯ З ВИБОРОМ ОДНІЄЇ ПРАВИЛЬНОЇ ВІДПОВІДІ

1. Із букв, написаних на окремих картках, склали слово *МАТЕМАТИКА*. Потім ці картки поміняли місцями, перетасували та взяли навмання одну з них. Яка ймовірність того, що це буде картка з буквою А?

А	Б	В	Г	Д
0,1	0,2	0,3	0,4	0,5

Розв'язання

Нехай подія А — узяття навмання буква А. Усього рівноможливих елементарних подій 10; подій, що сприяють події А, — 3, тому $P(A) = \frac{3}{10} = 0,3$.

Відповідь: В.

2. У коробці лежать різнокольорові кульки, з яких 40 — червоні, 20 — коричневі, а решта — жовті. З'ясуйте, скільки жовтих кульок лежить у коробці, якщо ймовірність вибору випадковим чином жовтої кульки дорівнює $\frac{1}{3}$.

А	Б	В	Г	Д
20	30	60	120	180

Розв'язання

Нехай у коробці x жовтих кульок. Тоді за умовою задачі $P(A) = \frac{1}{3}$, де подія А — вибрано жовту

кульку. Оскільки $P(A) = \frac{x}{40+20+x} = \frac{x}{60+x}$, то $\frac{x}{60+x} = \frac{1}{3}$. Звідси $3x = 60 + x$ або $2x = 60$, $x = 30$.

Відповідь: Б.